

*Міністерство охорони здоров'я України
Національна академія медичних наук України
Наукове товариство гігієністів України
Проблемна комісія «Гігієна навколишнього середовища»
Державна установа «Інститут гігієни та медичної екології
ім. О.М.Марзєєва Національної академії медичних наук України»
/ДУ «ІГМЕ ім. О.М. Марзєєва НАМНУ»/*

**" АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГІГІЄНИ ТА
ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ "
ЗБІРКА ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(восьмі марзєєвські читання, 2012 рік)**

Випуск 12

23–24 травня 2012 р.

м. Київ — 2012 р.

До питання ліквідації територіальних закладів держсанепідслужби

Шевченко Г.М., Гуцук І.В.

**ДЗ «Рівненська обласна санітарно-епідеміологічна станція» МОЗ України,
м. Рівне**

Майже сторічна історія становлення Держсанепідслужби дала можливість напрацювати гігієнічні нормативи, які по багатьох показниках є одними із найбільш жорстких у світі. На жаль ці нормативи і є одними із спірних питань, на які дуже боляче реагує як вітчизняне так і зарубіжне бізнес-середовище, особливо стосовно харчової продукції. Дилема полягає в наступному: чим менш жорсткі вимоги до якості продукції, тим менше затрачує, а тому більше отримує прибутку бізнес, але при цьому

в рази зростає ризик шкідливого впливу на життя і здоров'я людини, якщо постачальник цієї продукції має собі за головну мету-збагачення.

На сьогоднішній день, на рівні територіальних громад, на заваді недобросовісного товаровиробника фактично залишались виключно територіальні СЕС, які по лабораторному та кадровому забезпеченню не мають аналогів в Україні серед державних закладів на районному рівні. Ми стали на заваді, і через це нас хочуть замінити на більш поступливих, прикриваючись при цьому загальнонафосними гаслами, а на справді – дезінформацією найвищих посадових осіб держави.

Звичайно, в середовищі фахівців розуміють, що реформа Держсанепідслужби необхідна, але яка мета реформи? Покращення бізнесклімату і "зелена вулиця для отримання прибутку" чи соціально-економічна відповідальність господарюючих суб'єктів перед своїми громадянами за їхнє здоров'я, здоров'я майбутніх поколінь, збереження генофонду нашої нації. Сьогодні лише близько 7% випускників шкіл можна віднести до категорії здорових. Мабуть, треба над цим замислитись всім.

Реформа Держсанепідслужби після 1996 р. і до цього часу полягала в планомірному її знищенні: через закриття спеціалізованих сан.-гіг. факультетів в медінститутах, ліквідації одного із головних принципів профілактичного напрямку діяльності-здійснення запобіжного нагляду на стадії відведення земельної ділянки, погодження проектної документації, раптових епідеміологічних обстеженнях об'єктів та багато чого іншого.

Незважаючи на те, що в 2008 р. була розроблена та схвалена Концепція розвитку державної санітарно-епідеміологічної служби на 2009-2013 роки і Кабінетом Міністрів України було прийнято розпорядження від 25.11.2009 р. №1685-р "Деякі питання розвитку та переоснащення установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби України на 2010-2012 роки" *виключно через особистістні суб'єктивні причини, непрофесійність, і сповідання принципу "аби не гірше"* як нашого тодішнього керівництва так і нас, зазначене розпорядження та положення Концепції не були виконані, а більш амбіційні керівники центральних органів виконавчої влади поступово перебирали на свої відомства ті повноваження, які десятиліттями виконувала держсанепідслужба.

14.11.2011р. прийнято постанову КМУ №1184 "Про затвердження граничної чисельності працівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади", п. 4 якої зобов'язано МОЗ здійснити заходи щодо ліквідації бюджетних установ, а п.5 – забезпечити скорочення у 2012 р. щокварталу не менше ніж 6 тисяч працівників закладів державної санітарно-епідеміологічної служби України.

Таке "авральне" проведення реформування Держсанепідслужби звичайно ні до чого доброго для нашої держави і громадян не приведе. Особливо для дітей, які знаходяться в дитячих садках, школах, професійно-технічних освітніх закладах. Необхідно акцентувати увагу на те, що не за горами проведення весняно-літнього оздоровчого періоду, а ще на носі Євро-2012. Так що епідемічна ситуація, на нашу думку, може значно ускладнитись.

До цього часу у нас відсутні офіційні документи (постанови КМУ, накази МОЗ України, тощо), які б чітко регламентували порядок, терміни та інші моменти

стосовно ліквідації СЕС та скорочення працівників. Відсутній адаптаційний механізм для працівників, що підлягають скороченню.

В запропонованому варіанті ліквідація структури СЕС є прямим порушення норм статті 49 Конституції України, якою заборонено скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я, якими є і заклади СЕС, а також вимог законодавства про працю.

Керівники санепідзакладів фактично залишені без варіантів вибору, тому що у будь-якому випадку вони порушать Конституцію та Трудове законодавства України і можуть понести за це кримінальну відповідальність.

Тепер стосовно реформи контролю за харчовою продукцією в нашій країні на прикладі Рівненської області: лікарів з гігієни харчування у нас 17, а помічників лікарів 46, це відповідно складає 6 та 7,6 % від загальної кількості лікарів та помічників лікарів держсанепідслужби області, а скоротити маємо 50 % від всієї чисельності працівників тобто майже 700 осіб.

Ми хочемо перейти на європейську модель оцінки безпеки харчових продуктів, забуваючи при цьому, що європейці йшли до такого кроку багато років. Європейська модель передусім передбачає відповідальність виробників, які зобов'язані запровадити систему з управління якістю, оцінки небезпеки, такі як ISO, HACCP, та стандарти доброї виробничої практики. В Європі такі системи почали впроваджувати 10-15 років тому, а ми хочемо зробити таке реформування в нереальні терміни і фактично через знищення розділу гігієни харчування в Держсанепідслужбі.

Ми переконані, що запланована реорганізація СЕС в запропонованому варіанті, це не реорганізація — це знищення існуючої системи державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні. До питання реорганізації, а не ліквідації СЕС необхідно підійти більш виважено, з обов'язковим дотриманням принципів проведення адміністративної реформи в Україні. Скорочення працівників СЕС більш ніж на 30% зруйнує систему державного санепіднагляду, а враховуючи, що збереження здоров'я та життя людини є і повинно бути головною метою національної безпеки будь-якої країни, це питання необхідно віднести до державних пріоритетів.